

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

A VIZEK VÁROSA

Künd fia Kusid és Gül Baba dervisei — Adunai pontyok jó híre
Eltűnt patakok és tavak — Meglepetés Csepelen

Ötös Hírlap,

1959. dec. 8.

Osztály:

Tárgy

551. 23

Hely

Idő

1959

Személy

Helyszám

Budapest a vizek városa. Az északi részén épült ősi kelta telep neve, a római „Aquincum” szóban őrzött „Akink” is annyit jelent magyarul: **bő víz**. A Duna mentén gazdag források körül alakult ki a város.

Ötven Balaton

„Amivé Pest lett, amit a jövő neki ígér, mindazt majdnem a folyónak köszönheti” — írta a város egyik névtelen rajongója 120 évvel ezelőtt. Régi idők óta halászkok járják a folyót, „a dunai pontyok igen jó hírben állnak.” A folyó erejével malmokat hajtottak. A múlt századi térképeken még látható a Gellértheggyel szemben a pesti oldalon a „Molnár-tó”, ahová a jég elől vitték a malmokat.

Azóta sok víz folyt le a Dunán. Másodpercenként átlag 2340 köbméter, vagyis évenként 73 794 240 000 köbméter. Volt olyan esős év, hogy ötven Balaton medrét megtöltötte volna a pesti partok között keresztüláramlott víz. Nagyon száraz időben ugyan kibukkan a Dunából a Gellérthegy egyik víz alatti sziklája, az *Inségkő*, de árvízkor a folyó mélysége a Szabadság híd alatt eléri a 16 métert is. Az Afrikából és Ázsiából érkező hajók Pestig úszhatnak fel a Dunán és az itteni gyárakban, távol az óceánoktól, sorozatban építik a hajókat a tengerekre.

A krónikák szerint Künd fia Kusid volt az első magyar ember, aki ivott a Duna vizéből. A régi Pesten kocsin szállították házhoz a „Donauwasser”-t. S bár a pontyokat már a Hortobágyról kapjuk, ma is a folyó vizét isszuk. Igaz, hogy

csak közvetve, mert a parti kutak látják el a várost, de hát ezek is összefüggnek a Dunával.

Száz év alatt egy új tó

A budapesti szakaszon *nyolc patak ömlik a folyóba*. Törpék a Duna mellett, de azért nevezetesek. A Szilas-patak, a Gyálvíz, az Aranyhegyi-árok, a Kőer-patak vizével szövetkezeti földeket öntöznek, a 42 kilométer hosszú Rákos-patak és a 46 kilométeres Benta-patak pedig halastavakat táplál.

A Nagykovácsi mellett erdő Ördögárok a Szépilonától a föld alatt folytatja útját, majd a Várhegy és a Gellérthegy között ömlik a Dunába. Amikor a Duna még a Várhegy magasságában folyt, az Ördögárok a Moszkva tér környékén tor-

koltt a folyóba. Gyakran kiszárad, de ha heves záporok idején a hegyekből lezúdul a víz... 1875 júniusában házakat sodort el a Tabánban az Ördögárok.

Azelőtt a Rákos-patak mai medrétől délebbre folyt. A kutatók megtalálták a hajdani városligeti patak nyomait is. Az állatkerti tó helyén ömlött a Duna egyik régi ágába. A múlt század elején rajzolt térképeken több kisebb tó és mocsár is látható. Mocsarak voltak például Kispesten, a Ferencvárosban, Angyalföldön. Hová tűntek ezek a vizek? Kiszáradtak, vagy bejutta a homok. De száz év alatt új tó is keletkezett. A Bartók Béla út mentén talajvizet öntötte el az egykori agyagfejtőt. A keserűs vizű tó helyenként hat méter mély.

Mátyás király kútjai

Vizek rejtőznek a föld alatt a mélyben is. Ezekről a források adnak hírt.

A Disznófő forrást, Béla király kútját, a Városkutat Mátyás király idejében is ismerték. A budai hegyek hideg forrásaitól ólomsöveken vezették a Várba a vizet. A meleg vizű forrásokról Anonymus is megemlékezik. Miután Árpád és harcosai Megyernél átkeltek a folyón, „tábort ütöttek a Duna mellett a felhővizekig”. Béla király jegyzője a Római-fürdő forrásaira gondolt.

Ma Budapest forrásai naponként 70 millió liter gyógyvizet adnak. Különösen bővizűek a Császár-fürdő forrásai. A Török forrás percenként 4800—8400 liter vízzel látja el a fürdőt. A Józsefhegy lábánál fakadó források vizében egykor Gül Baba rendjének dervisei fürödtek. Azóta a források híre

messze földön elterjedt. A legmelegebb gyógyvizet a Városligetben tárták fel. Az 1256 méter mély kútból percenként 4400 liter 76 fokos hévvíz tör fel.

A budapesti gyógyforrások történetében most új szakasz kezdődik. Ahol azelőtt nem is sejtették, Ferencz Károly az idén meleg vizet talált Csepelen. Az 1130 méteres mélységből 46 fokos brómos, jódos, kénos víz tör fel. A közelben hideg sósvízre is bukkantak. Összetétele megegyezik az Erzsébet-fürdő sósvizével. Az új csepeli kút nincs összeköttetésben a budapesti termálvizekkel, nem csökkenti az eddig ismert források hozamát. A feltárás mellett fürdőt és uszodát építenek. A gyógyító hévvíz Újpest után most megjelen Csepelen is.

Aczél Kovács Tamás